

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

Соціально-гуманітарний факультет
Кафедра політичних наук і права

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
до практичних занять з дисципліни «Політична психологія»
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 052 «Політологія»

Укладач:
Проноза І. І., к. політ. н., ст. викладач

Одеса –2020

УДК 159.9:32

М54

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського (протокол № 6 від 30.01.2020 року)*

Рецензенти:

Куспляк Ігор Сергійович - кандидат політичних наук, доцент, декан факультету публічного управління та адміністрування Одеського регіонального інституту державного управління Національної академії державного управління при Президентові України

Наумкіна Світлана Михайлівна – доктор політичних наук, доктор політичних наук, професор, завідувач кафедри політичних наук і права ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»

Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Політична психологія» [для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія»]. Укладач: Проноза І. І. ДЗ «Південноукраїнський нац. пед. ун-т імені К. Д. Ушинського». Одеса : Вид-во «Університет Ушинського». 2020. 37 с.

Методичні рекомендації укладені відповідно до Освітньо-професійної програми «Політологія» для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія».

У рекомендаціях висвітлені основні завдання до практичних занять здобувачів зазначеного профілю відповідно до сучасних тенденцій освітнього процесу в закладі вищої освіти.

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	4
	РОЗДІЛ 1. ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	
1.1	Опис навчальної дисципліни	8
1.2.	Структура навчальної дисципліни	9
1.3.	Критерії оцінювання	11
	РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»	
2.1.	Змістовний модуль 1	20
2.2	Змістовний модуль 2	21
2.3	Змістовний модуль 3	23
	РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОФОРМЛЕННЯ РЕФЕРАТУ	26
	ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ	30
	СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	33
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36

ПЕРЕДМОВА

Сучасні завдання, які вирішуються українським суспільством, зумовлюють актуальність оволодіння його членами знаннями про природу, механізми та функції політики, умови та можливості активно впливати на її характер, бути активним і творчим суб'єктом її проведення. Формуванню такої компетентності в області політики на етапі навчання у закладі вищої освіти покликана сприяти політична психологія. І саме практичні заняття є запорукою такого результату.

Ключове місце в системі підготовки здобувачів – політологів посідають практичні заняття. Головним завданням їх проведення є закріплення теоретичних знань та перенесення останніх у довготривалу пам'ять.

Практичні заняття із навчальної дисципліни «Політична психологія» формують у майбутніх політологів уміння і навички з психології, зокрема з політичної психології, як навчальної дисципліни, допомагають їм оволодіти апаратом наукових досліджень. Головне завдання практичних занять - закріплення теоретичних знань, формування умінь і навичок з тієї чи тієї навчальної дисципліни, оволодіння апаратом наукових досліджень. Практичне заняття (лат. *prakticos* - діяльний) - форма навчального заняття, в ході якої викладач організовує розгляд здобувачами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального та групового виконання студентами відповідно сформульованих завдань.

Структура практичного заняття: проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів; постановка викладачем загальної проблеми та її обговорення за участю студентів; розв'язування завдань з їх обговоренням; розв'язування контрольних завдань; їх перевірка й оцінювання. Отримані студентом за окремі практичні заняття оцінки враховуються при виставленні підсумкової оцінки з відповідної навчальної дисципліни. Кількість годин на практичні заняття з окремої дисципліни визначена навчальним планом. Перелік тем практичних занять міститься в робочій навчальній програмі дисципліни. У процесі проведення практичних занять використовуються різні методи навчання.

Практичні заняття мають відповідати таким вимогам:

1. Забезпечення розуміння здобувачами необхідності володіння базовими теоретичними знаннями. 2. Усвідомлення необхідності вироблення вмінь і навичок, що мають професійну спрямованість. 3. Навчання здобувачів раціональних методів оволодіння вміннями й навичками. 4. Дотримання систематичності й логічної послідовності у формуванні умінь та навичок здобувачів. 5. Розробка завдань для практичних занять з чіткою професійною спрямованістю. 6. Широке включення в систему практичних занять завдань творчого характеру. 7. Систематичний контроль виконання здобувачами практичних завдань. 8. Постійне заохочення практичної навчальної діяльності здобувачів.

Політична психологія є обов'язковою дисципліною для підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія».

Метою навчальної дисципліни є надання здобувачам знання теоретичних основ та практичних навичок із психологічних знань, умінь та навичок, що забезпечать цілеспрямований вплив на людину у політиці. Розуміння здобувачами ролі суб'єктивного, людського фактору у політиці та використовувати психологічні знання у політичній практиці. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

знати:

- знати теоретичні засади політичної психології як науки;
- знати психологічний зміст політики; професійну термінологію, що існує в даній сфері;
- історію становлення політичної психології;
- теорії політичного впливу;
- особливості особистості політичного лідера;
- психологічні складові політичних подій;
- особливості проведення політичних кампаній.

уміти:

- здійснювати компаративний аналіз наукової літератури з питань політичної психології;
- працювати з історичними, етнографічними, джерелами;
- проводити психологічний аналіз політичного впливу на масову свідомість та масову поведінку;

- вести наукову дискусію на тему політичної психології, спираючись на вагомі аргументи;
- вміти застосовувати соціально-психологічні методи дослідження;
- розробляти соціально-психологічні заходи по формуванню іміджу різних політичних партій, рухів, лідерів, а також громадських та інших організацій.

- впроваджувати ефективні соціальні та політичні технології у питаннях здійснення політичної діяльності як на рівні окремих суб'єктів та інститутів, так і на державному рівні.

- робити висновки та узагальнення з опрацьованого джерельного матеріалу; використовуючи у соціальній практиці психологічні теорії та методики психологічного дослідження, виділяти і оцінювати соціальні, політичні, культурні, вихідні складові соціально-психологічних явищ.

Унаслідок вивчення навчальної дисципліни здобувачі мають опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в політичній та викладацькій професійній діяльності або у процесі навчання, які передбачають застосування певних теорій та методів політичної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

- ЗК 2. Набуття гнучкого мислення, відкритість до застосовування юридичних знань та компетентностей в широкому діапазоні можливих місць роботи та повсякденному житті.
- ЗК 5. Здатність здійснювати усну і письмову комунікацію професійного спрямування державною та іноземною мовами.
- ЗК 6. Технологічні здатності: навички використання інформаційних і комунікаційних технологій для пошуку, оброблення, аналізу та використання інформації з різних джерел.
- ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 10. Здатність працювати автономно, визначати, формулювати та розв'язувати проблеми, аналізувати соціально-значущі і політико-правові процеси та приймати обґрунтовані рішення.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

- СК 9. Уміння об'єктивно і критично оцінювати життєво важливу соціально-політичну інформацію.

- СК 12 Здатність прийняття участі в проведенні політичних кампаній.
- СК 14 Здатність ефективно застосовувати комунікативні технології в спілкуванні з різними суб'єктами взаємодії, застосовувати демократичні технології прийняття колективних рішень, враховуючи власні інтереси і потреби інших.
- СК 15 Здатність здійснювати ефективну організацію навчально-виховного процесу у освітньому закладі на основі знань теорії й практики освіти, моделювання діяльності фахівця; викладання суспільно-гуманітарних дисциплін у загальноосвітньому навчальному закладі.

Згідно з навчальним планом підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» дисципліна «Політична психологія» є обов'язковою для виконання всіма студентами другого року (4 семестр) денної та заочної форм навчання. Здобувач вищої освіти має виконати запропоновані завдання до кожної теми, що оцінюється відповідно до критеріїв оцінювання.

РОЗДІЛ 1. ОПИС ТА СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1.1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Статус дисципліни: обов'язкова	
	Освітньо-професійна програма: Політологія	Мова навчання: українська	
		Рік підготовки:	
		2-й	1-й, 2-й
Модулів – 1	Спеціальність: 052 Політологія	Семестр	
Змістових модулів – 3		3	2, 3
Індивідуальне науково-дослідне завдання: презентація, есе		Лекції	
Загальна кількість годин – 120		20	6
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи здобувача – 4	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Практичні, семінарські	
		40	4
		Самостійна робота	
		40	90
		Індивідуальні завдання:	
		20	20
		Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 50% / 50%;
для заочної форми навчання – 10% / 90%.

1.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усьог о	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль I												
Змістовий модуль I. Теоретико-методологічні засади політичної психології												
Тема 1. Політична психологія як галузь наукових знань.	6	2	2			2	10	2				8
Тема 2. Теоретичні положення політичної психології	8		4			4	8					8
Тема 3. Політика як об'єкт політичної психології. МКР	10	2	4			4	8					8
ІНДЗ	10				10		10				10	
Разом за загальним модулем 1	34	4	10		10	10	36	2			10	24
Змістовий модуль II. Об'єкти політичної психології												
Тема 4. Проблема особистості у політиці (об'єктивний і суб'єктивний підходи).	10	2	4			4	10	2				8
Тема 5. Групи у політичній психології	8	2	4			2	8					8
Тема 6. Психологія політичного лідерства.	10	2	4			4	13	2	2			9
Тема 7. Психологія політичних мас. МКР	8	2	2			4	8					8

ІНДЗ	10						10				10	
Разом за змістовим модулем 2	46	8	14		10	14	49	4	2		10	33
Змістовий модуль III. Прикладна політична психологія												
Тема 8. Психологія електоральної поведінки	10	2	4			4	8					8
Тема 9. Психологічна складова політичної комунікації.	10	2	4			4	8					8
Тема 10. Психологічна природа політичного конфлікту.	10	2	4			4	11		2			9
Тема 11. Деструктивні процеси у політичній взаємодії. Психологія політичних маніпуляцій. МКР	10	2	4			4	8					8
Разом за змістовим модулем 3	40	8	16			16	35		2			33
Усього годин	120	20	40		20	40	120	6	4		20	90

1.3. Критерії оцінювання

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Здобувач не бере участі у практичному занятті, є лише спостерігачем.
	1 бал	Оцінюється робота здобувача, який не в змозі викласти зміст більшості питань теми та курсу, не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань і практичних завдань та допускає істотні помилки під час відповідей на запитання.
	2 бали	Оцінюється робота здобувача, який бере достатньо активну участь у практичному занятті, відтворює більшу частину навчального матеріалу, але не здатний до повного глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації. Розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, здобувачем допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
	3 бали	Оцінюється робота здобувача, який бере активну участь у практичному занятті, дає правильні вичерпні відповіді на поставлені запитання, при цьому показує високі знання понятійного апарату і літературних джерел, вміє аргументувати свої думки та ставлення до відповідної ситуації; вміє мислити узагальнено; здатний публічно представити матеріал. Здобувач виконує всі завдання

		практичних занять і домашньої/самостійної роботи; демонструє глибокі знання, дає повні та детальні відповіді на питання під час усного і письмового опитування; бере активну участь у обговоренні питань, користується додатковою науковою літературою; самостійно опрацьовує першоджерела, щоб виконати додаткові завдання; вміє сформулювати своє ставлення до певної проблеми, теми; висловлює власні міркування, наводить доцільні приклади; вміє знаходити найбільш адекватні форми розв'язання суперечностей; активно, дуже добре працює в парі/групі/команді; здатний публічно представити матеріал.
Самостійна робота	0 балів	Студент не виконав завдання самостійної роботи.
	1 бал	Оцінюється робота здобувача, який не в змозі виконати більшості завдань самостійної роботи, не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) виконує окремі завдання самостійної роботи.
	2 бали	Оцінюється робота здобувача, який виконав значну частину самостійної роботи, але не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації. Розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, студентом допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки.
	3 бали	Оцінюється робота здобувача, який в повному обсязі виконав завдання самостійної роботи, вільно та аргументовано його

		викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
Поточний тестовий контроль (кожен змістовний модуль передбачає тестовий контроль із 20 питань)	0 балів	Жодної правильної відповіді.
	1 бал	Здобувач дав правильні відповіді на 1-4 питання.
	2 бали	Здобувач дав правильні відповіді на 5-8 питань.
	3 бали	Здобувач дав правильні відповіді на 9-13 питань.
	4 бали	Здобувач дав правильні відповіді на 14-18 питань.
	5 балів	Здобувач дав правильні відповіді на 19-20 питань.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	0 балів	Завдання не виконано.
	1-7 бали	Здобувач вірно виконав більшу частину роботи, але при написанні допущені неточності, або відсутня мінімально необхідна кількість висновків, недостатньо логічних та обґрунтованих пояснень, допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій. В матеріалах відсутні необхідні докази та аргументи. Або здобувач лише частково висвітлює тему. Зроблені висновки є помилковими. ІНДЗ містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми, структурі і свідчить про нездатність здобувача зрозуміти її зміст.
	8-15 балів	Завдання виконано у повному обсязі, але допущені окремі неточності. Логіка викладу присутня, однак не вистачає ілюстрації отриманих узагальнень, або ж їх

		обґрунтування. Висновки аргументовані, однак, узагальнення не зовсім відповідають отриманим результатам, демонструє здатність робити логічні висновки та узагальнення; але не в повній мірі може аргументувати та пояснити отриманні данні; недостатньо використовує фактичні та статистичні дані.
	16-20 балів	Завдання виконано у повному обсязі, без помилок. Відповідність теоретичним положенням, обґрунтованість позиції, факти, результати досліджень подаються у логічній послідовності. Висновки логічні, аргументовані, повні, вказують на виявлені закономірності.
Підсумкова модульна контрольна робота (тестовий контроль із 20 питань)	10 балів	Підсумкова контрольна робота містить 20 тестових питань. Кожна правильна відповідь оцінюється в 0,5 бали. Максимальна кількість балів за тест – 10 ($20 \times 0,5 = 10$)

2. Критерії оцінювання підсумкового контролю (екзамен)

Бали	Критерії
0 балів	Відповіді на запитання відсутні.
1-5 балів	Відповіді на запитання неповні, невпевнені. Відсутні приклади практичного використання.
6-10 балів	Студент не вміє логічно думати, робити власні висновки. Відповіді на запитання формальні, книжкові. Не наведено прикладів практичного використання в освітньому процесі
11-15 балів	Відповіді на запитання загалом правильні, проте наявні помилки у визначеннях. Студент намагається робити власні висновки, наводить приклади практичного використання в освітньому процесі.

16-20 балів	Студент уміє розмірковувати, робити власні висновки. Відповіді на запитання повні, обґрунтовані, логічно побудовані, з прикладами практичного використання.
-------------	---

3. Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 А)	Здобувач вільно володіє програмним матеріалом і науково-понятійним апаратом політичної психології; має глибокі і системні знання всіх положень теорії, знає особливості особистості політичного лідера; психологічні складові політичних подій; особливості проведення політичних кампаній. Уміє визначати причини і наслідки використання психологічних, маніпулятивних засобів у політиці, їх зміст; проводити психологічний аналіз політичного впливу на масову свідомість та масову поведінку; вести наукову дискусію на тему політичної психології, спираючись на вагомі аргументи; застосовувати соціально-психологічні методи дослідження; розробляє соціально-психологічні заходи по формуванню іміджу різних політичних партій, рухів, лідерів, а також громадських та інших організацій. Володіє інформацією щодо сучасного стану досліджень. Відповіді відрізняються впевненістю, повнотою, логікою та аргументованістю. Здатний: оперувати базовими знаннями; виявляти креативність у вирішенні навчально-виховних ситуацій, адаптуватися й діяти в нових ситуаціях; аргументувати, переконувати і відстоювати свою позицію засобами вербального і невербального спілкування. Вміє застосовувати теоретичні положення під час розв’язання практичних завдань. Бездоганно, творчо розв’язує типові, комбіновані й нестандартні задачі різними способами, здатний проаналізувати й узагальнити отриманий результат.
Добре (82-89 В)	Здобувач добре володіє навчальним матеріалом і науково-понятійним апаратом політичної психології; його уміння і навички дозволяють викладати матеріал логічно, послідовно, висловити власну думку, робити висновки, наводити окремі

	власні приклади на підтвердження певних думок. Але відповіді не завжди повні, має місце невелика кількість неточностей, недостатня аргументованість при викладенні матеріалу, нечітко виражене ставлення до фактів. Здатний оперувати базовими психологічними та політичними знаннями; виявляти творчість у вирішенні навчально-виховних ситуацій; відстоювати свою позицію засобами вербального і невербального спілкування, проте потребує певної допомоги з боку викладача в нестандартних ситуаціях. Знає на достатньому рівні психологічний зміст політики, професійну термінологію, що існує в даній сфері, теорії політичного впливу, особливості особистості політичного лідера, особливості проведення політичних кампаній. Вміє застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних завдань, успішно, комплексно вирішує поставлені завдання. Достатньо добре уміє вести наукову дискусію на тему політичної психології, спираючись на вагомі аргументи, застосовувати соціально-психологічні методи дослідження, розробляти соціально-психологічні заходи по формуванню іміджу різних політичних партій, рухів, лідерів, а також громадських та інших організацій. Виконання завдань характеризується повнотою з декількома помилками суттєвого характеру.
Добре (74-81 С)	Здобувач достатньо володіє навчальним матеріалом, викладає матеріал досить логічно, послідовно, правильно розкриває основний зміст матеріалу, але у відповідях допускає певні (неістотні) недоліки у використанні термінології, тлумаченні фактів, подій, процесів і явищ з політичної психології, які виправляє після надання консультативної допомоги викладача. Здатний оперувати базовими політичними та психологічними знаннями, але не завжди виявляє творчість у вирішенні навчально-виховних ситуацій, губиться в нестандартних ситуаціях; виявляє схильність у прийнятті позиції інших здобувачів. Вміє застосовувати теоретичні положення під час розв'язання

	практичних задач, комплексно вирішує поставлені завдання, правильно використовує довідкову літературу, але не завжди здатний провести аналіз і зробити узагальнення результату. Виконує завдання із допустимою кількістю грубих помилок.
Задовільно (64-73 D)	Здобувач володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні або володіє частиною навчального матеріалу, уміє використовувати знання в стандартних ситуаціях. На задовільному рівні володіє термінологією, може аналізувати, порівнювати і робити висновки, але відповіді мало аргументовані, неповно обґрунтовані висновки, допускає ряд серйозних помилок при узагальненні та інтерпретації основних закономірностей, фактів та явищ, зміст окремих питань викладає частково, непослідовно, відповідь виявляє прогалини у знаннях. Не виявляє творчості у вирішенні навчально-виховних ситуацій, нестандартні ситуації викликають значні труднощі; здебільшого не має власної позиції. Здобувач в цілому набув практичних навичок, що дозволяє йому непогано виконувати завдання, але він не завжди доречно застосовує набуті знання під час розв'язання практичних задач, не спроможний самостійно сформулювати задачі за словесним описом і визначити метод їх розв'язання. Вибирає відомі способи дій для виконання фахових завдань. Виконує завдання зі значною кількістю грубих помилок.
Задовільно (60-63 E)	Здобувач опанував навчальний матеріал в мінімально допустимому обсязі. Відповіді неточні або мало аргументовані, з порушенням послідовності викладання. При розкритті теоретичних положень припускається серйозних помилок, неточності у розумінні та інтерпретації основних закономірностей. Має практичні навички, достатні для виконання завдань на рівні мінімально допустимих вимог. При вирішенні завдань виконує роботу за зразком (практичним коментарем), але не розуміє достатньою мірою мету роботи, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок

Незадовільно (35-59 FX)	Фрагментарні знання (менше, ніж половина обсягу навчального матеріалу); під час відповіді здобувач припускається суттєвих помилок, не вміє самостійно робити узагальнюючий висновок. Необхідні практичні уміння роботи не сформовані, принципові помилки в ході виконання завдань, не може самостійно виконати роботу і зробити висновки.
Незадовільно (0 – 34 F)	Повне не опанування програмного матеріалу. Відсутні практичні уміння та навички, не вміє орієнтуватися під час розв'язання практичних завдань, більшість навчальних завдань не виконано

4. Засоби діагностування результатів навчання

Контрольна модульна робота, усне опитування, поточний тестовий контроль, самостійна робота, індивідуальні навчально-дослідні завдання (реферат, презентація), екзамен.

5. Форми поточного і підсумкового контролю

5.1. Розрахунок балів за видами поточного та підсумкового контролю з дисципліни «Політична психологія»

	Вид діяльності	Кількість балів
1	Робота на практичних заняттях 20 - (3 бали)	33
2	Виконання самостійної роботи 20 - (2 бали)	33
3	Поточний тестовий контроль 3 - (5 балів)	15
	Підсумковий бал	115
	Індекс перерахунку: $115: 50=2,3$	
4	ІНДЗ 2 – (10 балів)	20
5	МКР	10
	Підсумковий бал	111
	Іспит	20

Всі бали, що обрав студент, вираховуються так: набрана здобувачем кількість балів за 3 змістовних модулі ділиться на **2,3**

5.2 Розподіл балів, які отримують студенти за результатами поточного і підсумкового контролю

Поточний контроль (практичні заняття, самостійна робота, ІНДЗ)						Підсумковий контроль (екзамен)	Сума
Модулі	Бали	Коефіцієнт	ІНДЗ	МКР	Разом	0–20	0–100
3.Модуль 1	0–30	2,3	20	10	80		
3.Модуль 2	0 –40						
3.Модуль 3	0 - 45						
Всього: 30+40+45 =115 115:2,3 =50							

5.3 Шкала оцінювання за всіма видами контролю:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

РОЗДІЛ 2. ЗМІСТ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «ПОЛІТИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»

Змістовий модуль І. Теоретико-методологічні засади політичної психології (теми 1-3)

Тема 1. Політична психологія як галузь наукових знань. (2 години)

План практичного заняття

1. Політична психологія як галузь наукових знань.
2. Об'єкт і предмет дослідження політичної психології.
3. Завдання і функції політичної психології.
4. Методологія і методи психолого-політичних досліджень.
5. Основні етапи розвитку політико-психологічних досліджень.
6. Міжпредметні зв'язки політичної психології та інших галузей наукових знань.

Література: основна:[5;.6; 7; 8;11; 16]

допоміжна:[3;4;.6; 9; 10;11; 15]

Тема 2. Теоретичні положення політичної психології (4 години)

План практичного заняття

1. Теоретичні та соціально-історичні передумови виникнення політичної психології.
2. Ранні політико-психологічні ідеї (Демосфен, Платон, Арістотель, Плутарх, Конфуцій).
3. Політична психологія у епоху Відродження. Домінуюча роль людини у історії та політиці. Праця Н. Макіавеллі «Правитель».
4. Політико-психологічні погляди у епоху Просвітництва: раціональне розуміння людини (Т. Гоббс, Дж. Локк, Ж.-Ж. Руссо), психологія мас (Ш. Монтеск'є).
5. Політична психологія ХІХ століття: психологія мас (Г. Тард), психологія соціалізму (Г. Лебон), «психологія народів» (В. Вундт).
6. Політична психологія ХХ століття (З. Фрейд, Г.Д. Лассуєл та ін.).
7. Сучасна політична психологія (етапи становлення самостійної науки, основні напрямки розвитку).

Література: основна:[5;.6; 7; 8;11; 19;20]

допоміжна:[3;4;.6; 9; 10;11]

Тема 3. Політика як об'єкт політичної психології (4 години)

План практичного заняття

1. Поняття про політику в психологічній науці. Політика як особливий вид діяльності людей, як галузь суб'єктивної самореалізації людини.
2. Психологічна структура політичної діяльності. Психологічний зміст діяльності в політиці: предмет, засоби. Емоції, воля, пам'ять в структурі політичної діяльності.
3. Політична діяльність як інформаційна війна за політичну свідомість. Психологізація політичного життя. Психологія творення, поширення політики та політичне підкорення.
4. Психологія політичної влади. Психологічні фактори і ресурси ефективності політичної влади.
5. Особливості взаємодії політики з іншими сферами життєдіяльності.

Література: основна: [1;5;.6; 7; 8;10;11; 19]

допоміжна: [3;4;.6; 9; 10;11; 15]

Змістовий модуль II. Об'єкти політичної психології

Тема 4. Проблема особистості у політиці (об'єктивний і суб'єктивний підходи). (4 години)

План практичного заняття

1. Особистість і політика: концепція взаємозв'язку. Політичне становлення особистості.
2. Об'єктивне та суб'єктивне ставлення до індивіда.
3. Механізми політичної соціалізації. Основні стадії політичної соціалізації. Системи політичної соціалізації.
4. Політична участь. Особливості політичної участі у різних системах. Основні мотиви політичної участі та неучасті.
5. Форми політичної участі (мобільні, іммобільні).

Література: основна: [1;4;5;.6; 7; 8;10;11]

допоміжна: [1; 2; 3;4;.6; 9; 10;11]

Тема 5. Групи у політичній психології. (4 години)

План практичного заняття

1. Типологія груп у політиці: номінальні, реальні (великі і малі).

2. Типи малих груп у політиці. Рівень групової згуртованості. Особливості групової свідомості і самосвідомості. Внутрішня структура групи.
3. Основні етапи становлення малої політичної групи. Внутрішні механізми становлення малої політичної групи. Лідер у малій групі.
4. Проблема великих груп у політиці.
5. Групова свідомість. Групова ідеологія та її структура. Рівні розвитку згуртованості великих груп. Розвиток групової самосвідомості.
6. Політико-психологічне розуміння еліт (М. Вебер, Дж. Хіглі). Причини виникнення та існування політичних еліт. Функції політичної еліти. Типи політичних еліт.

Література: основна:[1;5;.6; 7; 8;10;11;12; 19]
допоміжна:[2;3;4;.6;7; 10;11; 18]

Тема 6. Психологія політичного лідерства. (4 години)

План практичного заняття

1. Політичне лідерство як соціально-психологічне явище.
2. Ранні теорії політичного лідерства. Теорії «героїв». «Теорії рис» або харизматична теорія. Теорії «середовища». Особистісно-ситуативні теорії. Теорії взаємодії-очікування. Мотиваційні теорії. Гуманістичні теорії.
3. Політико-психологічні теорії лідерства. Формування структури особистості лідера, особливостей його Я-концепції та самосвідомості.
4. Сучасні підходи до проблеми політичного лідерства.
5. Стили лідерства і психологічний клімат в групі:
6. Політико-психологічний портрет лідера. Поняття когнітивної карти лідера.
7. Психоаналіз лідера та влади.
8. Харизматика як індикатор рівня та якості історико-психологічного розвитку суспільства та індивіда.
9. Структура мотивації послідовників лідера.
10. Типологізація політики за домінуючим типом особистості та мотивацією лідера.

Література: основна:[1;3; 4;5;.6; 7; 8;10;11;12]
допоміжна:[2;3;4;.6;7; 10;11; 18]

Тема 7. Психологія політичних мас. (2 години)

План практичного заняття

1. Маса у політиці: поняття, види, характеристики.
2. Масова свідомість: зміст, структура, характеристики, типологія.
3. Масові настрої у політиці. Масові настрої у психології.
4. Індивідуальна, соціальна, політична психологія настроїв. Масові настрої у політичному русі і політичній системі.
5. Поняття стихійної поведінки.
6. Механізми стихійної поведінки
7. Суб'єкти стихійної поведінки: натовп, публіка.
8. Поняття та типологія чуток. Боротьба з чутками. Профілактика чуток. Засоби масової комунікації.

Література: основна:[1;5;.6; 7; 8;10;11;12; 19]

допоміжна:[2;3;4;.6;7; 10;11; 18]

Змістовий модуль III. Прикладна політична психологія.

Тема 8. Психологія електоральної поведінки. (4 години)

План практичного заняття

1. Психологічний контекст виборів.
2. Функції виборів.
3. Структура, завдання та стратегії проведення передвиборчих кампаній.
4. Соціологічний підхід до моделювання електоральної поведінки. Психологічні складові успіху передвиборчої кампанії.
5. Психологічна характеристика електорату.
6. Поведінка виборця як предмет психологічного дослідження.
7. Класифікація виборчих технологій.
8. Поняття про кризовий менеджмент та його основні завдання. Передвиборча агітація, форми передвиборчої агітації.
9. Виборча інженерія як пристосування виборчих процедур до реалізації інтересів правлячої та політичної еліт.

Література: основна:[1;4;5;.6; 7; 8;9;10;11,15,19]

допоміжна:[1; 2; 3;4;.6; 9; 10;14; 17]

Тема 9. Психологічна складова політичної комунікації. (4 години)

План практичного заняття

1. Політичні комунікації та їх психотехнологічне забезпечення. Моделі, алгоритми і технології продуктивних політичних комунікацій.
2. Психологічна характеристика політичної маніпуляції, її основні ознаки.
3. Психологічні причини використання маніпуляцій у політичній діяльності.
4. Технології маніпулювання суспільною свідомістю. Способи запобігання маніпуляції. Прийоми «PR». Політичні жести. Пропаганда.
5. Емоційний вплив: політичні загрози і страхи. Драматизація. Впровадження міфів.
6. Поняття про інформаційно-психологічні війни.
7. Інформаційно-психологічна безпека в політичних стосунках.

Література: основна: [1; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 10; 11; 12; 19]

допоміжна: [2; 3; 4; 6; 7; 10; 11; 15; 18]

Тема 10. Психологічна природа політичного конфлікту. (4 години)

План практичного заняття

1. Поняття про політичний конфлікт, його психологічні особливості.
2. Функції політичних конфліктів. Закономірності динаміки політичних конфліктів.
3. Специфіка об'єкта і суб'єктів політичних конфліктів.
4. Форми прояву політичних конфліктів.
5. Внутрішньо- і зовнішньополітичні конфлікти.
6. Політичні конфлікти в тоталітарних і демократичних системах.
7. Причини виникнення політичної кризи.
8. Шляхи розв'язання і врегулювання політичних конфліктів.

Література: основна: [2; 3; 4; 5; 6; 7; 8; 10; 11; 12; 13]

допоміжна: [2; 3; 4; 6; 7; 10; 11; 14; 15; 16]

Тема 11. Деструктивні процеси у політичній взаємодії. Психологія політичних маніпуляцій. (4 години)

План практичного заняття

1. Характеристика деструктивних процесів у політичній взаємодії.
2. Психологія політичних маніпуляцій, міфів та насилля.
3. Політичне насильство: умови виникнення й основні види.

4. Форми політичного насилля. Класифікація політичного насилля. Гендерна нерівність.

5. Радикалізм і екстремізм у політичному процесі.

6. Тероризм: психологія політичної деструктивності.

7. Стратегії реагування суб'єктів політичної активності на терористичну загрозу.

8. Психологічний супровід суб'єктів політичної діяльності.

Література: основна:[1;2; 3; 4; 5;.6; 7; 8;10;11;12; 13;16;19]

допоміжна:[2;3;4;.6;7; 10;11; 14;15;16]

РОЗДІЛ 3. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОФОРМЛЕННЯ РЕФЕРАТУ

Реферат — науково-дослідна, письмова робота обсягом 12–15 друкованих аркушів, виконувана здобувачем протягом певного терміну (від одного тижня до місяця). У ньому має бути відбито фактичні зведення і висновки з розглянутого питання. Крім стислого викладу опрацьованої літератури, студентові бажано викласти аргументований власний погляд. Тему реферату може запропонувати викладач або сам здобувач, в останньому випадку її слід погодити з викладачем.

Реферат (від лат. *refertur* — доповідати, повідомляти) — короткий, точний виклад сутності питання, теми на основі однієї або кількох книг, монографій, першоджерел. У ньому потрібно розгорнути аргументи, міркування, порівняння.

Матеріал подається не стільки в розвитку, скільки у формі констатації або опису. Зміст літературних джерел викладається об'єктивно. Якщо в первинному документі головна думка сформульована недостатньо чітко, у рефераті вона повинна бути конкретизована і виділена.

Функції реферату: інформативна (ознайомлювальна); пошукова; довідкова; сигнальна; індикативна; комунікативна.

Структура реферату. Титульний аркуш оформлюється за єдиною формою. Після титульного листа на окремій сторінці друкується зміст реферату, в якому зазначені назви всіх розділів (пунктів плану) і сторінки, на яких вони починаються. Після змісту йде вступ обсягом 1,5–2 сторінки.

Основна частина реферату може мати один або більше розділів, що складаються з підрозділів і містять осмислений і логічний виклад головних положень і ідей, віднайдених у літературі. У тексті обов'язкові посилання на першоджерела. У тому випадку, якщо цитується або використовується неординарна думка, ідея, висновок, наводиться фактичний матеріал, таблиці, схеми ілюстрації — обов'язково робиться посилання на автора.

У висновку містяться підсумки з тексту основної частини, відзначається, як виконано завдання і досягнуто мети, сформульованої у вступі.

У списку літератури вказується реально використана для написання реферату література. Список складається відповідно до правил бібліографічного описання.

Роботу над рефератом можна умовно поділити на три етапи. Перший починається з пошуку джерел, працюючи з енциклопедіями й енциклопедичними словниками, систематичними й алфавітними каталогами бібліотек тощо.

Залежно від результатів ознайомлювального читання вибирається подальший спосіб роботи з джерелом. Якщо для розв'язання поставлених питань потрібне вивчення деяких фрагментів тексту, то використовується метод вибіркового читання. Вибрані фрагменти або весь текст (якщо він цілком має відношення до теми) потребують вдумливого, неквапливого читання з ретельним опрацюванням матеріалу: виділенням головного в тексті; основних аргументів; висновків.

Особливу увагу варто звернути на аргументацію. Необхідно також проаналізувати, які з тверджень автора мають проблематичний, гіпотетичний характер і виявити не розв'язані питання. Підготовчий етап роботи завершується створенням конспектів, у яких фіксуються основні тези й аргументи. Створення тексту реферату пов'язано із розкриттям теми. Всі тексти поділяються на тексти-констатації і тексти-міркування. Текст-констатація містить результати ознайомлення з предметом і фіксує стійкі і безсумнівні судження. У текстах-міркуваннях одні думки впливають з інших, деякі ставляться під сумнів, дається оцінка, висуваються різні припущення.

Виклад матеріалу в тексті підкоряється визначеному плану — розумовій схемі, що дозволяє контролювати порядок розташування частин тексту.

Висновок містить короткий і стислий виклад отриманих результатів, що є відповіддю на головне питання реферату.

Особливості стилю реферату. Для написання реферату використовується науковий стиль, коли інтелектуальне тло створюють такі конструкції: “предметом подальшого розгляду є...”; “зупинимось колись на аналізі...”; “ця діяльність може бути визначена як...”; “з іншого боку, варто підкреслити, що...”; “це твердження припускає, що...”.

Під час перевірки реферату викладач оцінює:

- знання й уміння на рівні вимог стандарту конкретної дисципліни: знання фактичного матеріалу, засвоєння загальних уявлень, понять, ідей;
- реалізацію мети і завдань дослідження (новизна й актуальність поставлених у рефераті проблем, правильність формулювання мети, визначення завдань дослідження, правильність вибору методів вирішення завдань і

реалізації мети; відповідність, переконливість висновків щодо розв'язуваних питань і поставленої мети;

- ступінь обґрунтованості аргументів і узагальнень (повнота, глибина, всебічність розкриття теми, логічність і послідовність викладу матеріалу, коректність аргументації і системи доказів, характер і вірогідність прикладів, ілюстративного матеріалу, широта кругозору автора, наявність знань інтегрованого характеру, здатність до узагальнення);

- якість і цінність отриманих результатів (ступінь завершеності реферативного дослідження, спірність або однозначність висновків);

- використання літературних джерел.

Орієнтовні теми рефератів

1. Об'єкт та предмет політичної психології.
2. Основні категорії аналізу політичної психології.
3. Основні підходи до розуміння феномена політики.
4. Роль і місце політичної психології в системі психологічного знання.
5. Політична психологія в історичному аспекті.
6. Цілі і завдання сучасної політичної психології.
7. Перспективи політичної психології.
8. Масова політична свідомість.
9. Проблема політичної поведінки у психології.
10. Проблема свідомого й несвідомого в політиці та ідеології.
11. Психологічне визначення політичної культури.
12. Основні елементи політичної культури.
13. Механізми і методи формування сучасної політичної культури суспільства.
14. Соціально-психологічні механізми і методи політико-ідеологічного впливу.
15. Основні методи політичного впливу.
16. Поєднання психологічного й ідеологічного аспектів у політичній сфері.
17. Політична свідомість на шляху від тоталітаризму до демократії.
18. Соціально-психологічні методи вивчення популярності та впливовості ЗМІ.

19. Психологічні методи впливу на аудиторію.
20. Механізми оптимізації впливу ЗМІ.
21. Феномен іміджу в політичній психології. Імідж та образ.
22. Складові іміджу як складного соціально-психологічного феномена.
23. Психологічні фактори формування і корекції політичного іміджу.
24. Психологія політичного іміджмейкінгу.
25. Політична реклама як об'єкт дослідження психології.
26. Психологічні механізми політичної реклами.
27. Соціально-психологічні передумови та наслідки впливу політичної реклами.
28. Психологічні закономірності використання психотехнологій у виборчому процесі.
29. Види психотехнологій.
30. Електоральна інженерія.
31. Етичні проблеми залучення психотехнологій до виборчого процесу.
32. Теорії електоральної поведінки.
33. Соціально-психологічні механізми і засоби впливу на електоральну поведінку.
34. Соціально-психологічні аспекти міжгрупових взаємин в багатонаціональному суспільстві.
35. Упередження і дискримінація.
36. Етнічні та релігійні конфронтації в сучасному суспільстві

Література: основна: [3; 6; 7; 10; 11; 15; 18–20];

додаткова: [3; 6; 7; 9; 13; 15; 16–20].

ПЕРЕЛІК ЗАПИТАНЬ ДО ПІДГОТОВКИ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Об'єкт і предмет дослідження політичної психології. Основні категорії.
2. Завдання і функції політичної психології.
3. Основні напрями діяльності політичного психолога.
4. Методи політико-психологічних досліджень. Особливості збору емпіричних даних, їх обробки та інтерпретації політичними психологами.
5. Міжпредметні зв'язки політичної психології та ін. галузей наукового знання
6. Політика як процес та особливий вид людської діяльності. Властивості та функції політики.
7. «Політична свідомість», «політична самосвідомість», «політичне несвідоме»: характеристика понять.
8. Типи і рівні політичної свідомості.
9. Поняття про політичну культуру. Класифікація політичних культур.
10. Проблема політичної активності та пасивності особистості.
11. Мотиви політичної активності особистості.
12. Причини і наслідки політичної пасивності та політичного відчуження особистості.
13. Політична роль, політичний статус, політична позиція особистості. Типологія політичних ролей.
14. Поняття про політичну соціалізацію. Критерії політичної соціалізованості.
15. Аналіз основних концепцій політичної соціалізації особистості.
16. Основні етапи, системи та інститути політичної соціалізації особистості.
17. Причини політичної десоціалізації. Політична ресоціалізація.
18. Політична влада як основний об'єкт політичної психології. Психологічна характеристика політичної влади.
19. Основні концепції політичної влади (компенсаційна, соціобіологічна, поліпотребова).
20. Мотивація влади.
21. Ресурси політичної влади.
22. Легітимність влади: психологічний зміст поняття.
23. Чинники та способи легітимізації влади.
24. Політична еліта, її функції у політикумі та суспільстві. Причини утворення політичної еліти.
25. Види політичних еліт.

26. Психологічна характеристика політичної опозиції як суб'єкта політичного процесу. Види опозиції.
27. Проблема політичного лідерства у психології. Риси політичного лідера.
28. Рівні політичного лідерства.
29. Функції політичного лідера.
30. Характеристика основних якостей політичного лідера.
31. Класичні теорії лідерства.
32. Класифікація лідерства.
33. Стили лідерства.
34. Психологічна характеристика політичної партії як соціальної групи та суб'єкта політичної діяльності. Ознаки політичної партії.
35. Поняття про імідж суб'єктів політичної діяльності. Ключові елементи іміджу. Типи іміджу.
36. Психологічні особливості формування політичного іміджу.
37. Основні чинники формування політичного іміджу.
38. Основні напрями роботи іміджмейкера з політичним діячем.
39. Психологічні вимоги щодо формування політичного іміджу.
40. Психологічний контекст виборів. Функції виборів.
41. Аналіз основних наукових підходів до проблеми виборчої поведінки.
42. Завдання та стратегії проведення передвиборчих кампаній. Складові успіху передвиборчої кампанії.
43. Поняття про виборчі технології. Класифікація виборчих технологій.
44. Особливості використання кризового менеджменту у виборчих кампаніях. Основні компоненти кризового менеджменту.
45. Поняття про політичну комунікацію, її види та способи здійснення.
46. Політична реклама як інтегративна агітаційно-пропагандистська технологія. Етапи створення політичної реклами.
47. Унікальна політична пропозиція (УПП): психологічний зміст та структура. Вимоги до УПП.
48. Антиреклама: психологічна характеристика.
49. Інформаційно-психологічна безпека в політичних стосунках.
50. Характеристика понять «інформаційно-психологічна війна», «інформаційно-психологічна зброя», «інформаційно-психологічні операції».
51. Основні напрями інформаційного впливу та використання психоінформаційних технологій.

52. Політичні конфлікти: психологічні особливості.
53. Функції політичних конфліктів.
54. Види політичних конфліктів.
55. Специфіка попередження політичних конфліктів.
56. Основні шляхи розв'язання і врегулювання політичних конфліктів.
57. Поняття про політичне насилля та його причини.
58. Класифікація видів політичного насилля. Радикалізм, тероризм, екстремізм у політичному процесі. Види екстремізму.
59. Психологічний портрет терориста.
60. Особливості політичного консультування політиків.
61. Проблема психологічного супроводу учасників терористичного акту.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Базова:

1. Абульханова К. О., Авцинова Г. І. Політична психологія: підручник. К.: Проект, 2014. 860с.
2. Андреев А. Л. Политическая психология. М.: Весь Мир, 2002. 240 с.
3. Варій М. Й. Політико-психологічні передвиборчі та виборчі технології: Навч.-метод. посіб. К.: Ельга; Ніка-центр, 2003. 400 с.
4. Голев С. В. Политическая психология: словарь-справочник (учебное пособие для высших учебных заведений). Херсон, 2004. 160 с.
5. Головатий М. Ф. Політична психологія. К.: МАУП, 2001. 136 с.
6. Головатий М. Ф. Політична психологія: підруч. для студ. вищ. навч. закл. К.: МАУП, 2015. 400 с.
7. Головатий М. Ф. Політична психологія: підручник. К.: МАУП, 2006. 400 с.
8. Гуревич П. Політична психологія. Х.: Юніті, 2015. 543 с.
9. Дилігенский Г.Г. Соціально-політична психологія /Посібник для вищих навчальних закладів. К.: Освіта, 2016. 352 с. URL: http://www.koob.ru/diligensky/sots-polit_psiholologia
10. Корнєв М. Н. Про історію політичної психології, її предмет та завдання на сучасному етапі суспільного розвитку //Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина української держави. К. 1995. С. 40-42.
11. Матвеев С. О. Політична психологія. Навчальний посібник. Київ:ЦУЛ, 2003. 216с.
12. Ольшанский Д. В. Политическая психология. СПб.: Питер, 2002. 576 с.
13. Пірен М. І. Основи політичної психології: навчальний. посібник. К.: Міленіум, 2003. 418 с.
14. Позняк Д. В. Психологічний зміст рефлексивних механізмів свідомості виборців // Практична психологія та соціальна робота. 2004. № 6. С. 16–18.
15. Політична психологія та іміджелогія.: навч.-метод. посіб / за ред. О. М. Лактіонова, Т. Б. Хомуленко. Харків, 2009. 94 с.

16. Політична психологія: навчальний посібник / за ред. С.О.Матвєєва. К.: ЦУЛ, 2003. 216 с.
17. Снар О. Соціально-психологічне дослідження гендерних характеристик політичних лідерів // Соціальна психологія. 2006. № 3. С. 47–51.
18. Стариков И. Психоанализ избирательной кампании: Как не проиграть на выборах. — Николаев: Возможности Киммерии, 2004. 140 с.
19. Ткаченко О. Тенденції змін життєвих орієнтацій українського суспільства, обумовлені феноменом «майдану» // Соціальна психологія. 2006. № 3. С. 25–32.
20. Шестопа́л Е. Б. Политическая психология: учебник для вузов. М: Аспект-Пресс, 2007. 432с.

Допоміжна:

1. Бандурка А.М., Друзь В.А. Психология власти: учеб. пособие для вузов. Харьков, 1998. URL:
<http://www.library.univer.kharkov.ua/OpacUnicode/index.php?url=/notices/index/I>
2. Бендас Т. Психология лидерства: Учебное пособие. Питер, Издательский дом, 2004. 448 с.
3. Бурдяк В. І., Ротар Н. Ю. Політична культура, ідеологія, психологія: навч. посіб. / Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці: Рута, 2000. 104 с.
4. Жорнова О. І. Соціальна і політична психологія – для вищої освіти: інтеграція ідей і ресурсів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер.: Психологічні науки*. 2013. Вип. 114. С. 89–93. URL:
http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VchdpuPH_2013_114_20.pdf. (дата звернення: 21.09. 2019).
5. Коноваленко А. В. Психология политической рекламы. Ростов н/Д: «Феникс», 2005. 96 с.
6. Коробанова О. Л. Психологія політичної поведінки. *Управління освітою*. – 2013. № 20. с. 38–41.
7. Ольшанский Д. В. Психология масс. СПб: Питер, 2001. 368 с.
8. Паблік Рілешнз для консалтингу: навч. посіб. / за ред. Т. П. Кальна-Дубінюк, Р. І. Буряк, В. А. Рафальської, Л. М. Середи. Ніжин: «Видавець ПП Лисенко М.М.», 2014. 200 с.
9. Перспективы развития политической психологии. Новые направления/ под ред. Г. Семеновой. М.: Издательство МГУ, 2012. 496 с.

10. Политическая психология: Учебное пособие для вузов / под общ. ред. А. А. Деркача, В. И. Жукова, Л. Г. Лаптева. М.: Академический Проект, Екатеринбург: Деловая книга, 2003. 858 с.
11. Политическая психология: Хрестоматия / сост. Е. Б.Шестопа. М., 2011.
12. Практикум по дифференциальной психодиагностике профессиональной пригодности: [учеб. пособие] / под общ. ред. В. А. Бодрова. М.: ПЕР СЭ, 2003. 768 с.
13. Практическая психодиагностика : методики и тесты: учеб. пособие/ [ред.-сост. Д. Я. Райгородский]. Самара: БАХТАХ-М, 2000. 672 с.
14. Проноза І. І. Психологічний аспект формування політичної свідомості як складової політичної культури молоді. зб. наук. праць / голов. ред. Ківалов С. В.; відп. за вип. Кормич Л. І. Одеса: ПП «Фенікс», 2010. № 40. С. 400-409.
15. Проноза І. І. Інформаційні війни як засіб управління суспільно-політичними процесами. *Сучасна українська держава: вектори розвитку та шляхи мобілізації ресурсів*: матеріали Третьої Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Одеса, 11–12 травня 2018 року. – Одеса: ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», Центр соціальнополітичних досліджень «Politicus», 2018. С. 80-83.
16. Проноза І. І. Об'єктивні причини тероризму як суспільно-політичного явища. *Держава і право. Юридичні і політичні науки*: зб. наук. пр. / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2011. № 54. С. 692-697.
17. Таланов В. Л. Справочник практического психолога. СПб.: Сова, 2005. 928 с.
18. Шейнов В.П. Психология власти. М.: Ось-89, 2003. 528 с.
19. Шкуратов В. А. Историческая психология: Уч. пос. изд. 2. М. 1997. 505 с.
20. Щекин Г. В. Визуальная психодиагностика: познание людей по их внешности и поведению. К.: МАУП, 2001. 616 с.
21. Экман П. Психология лжи. Обмани меня, если сможешь. СПб: «Питер», 2010. 304 с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Головка Н. Самостійна робота як складова навчального процесу у вищій школі.
URL: file:///C:/Users/User/Downloads/vknutshp_2015_2_6.pdf (Дата звернення: 10.11.2019)
2. Дюрдіященко О. Самостійна робота студентів у ВНЗ. URL: http://www.rusnauka.com/ONG_2006/Pedagogica/17894.doc.htm (Дата звернення: 09.12.2019)
3. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи. URL: https://pidruchniki.com/70107/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli (Дата звернення: 01.12.2019)
4. Положення про організацію контролю та оцінювання якості навчання студентів Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : затв. ректором університету від 31.12.2014 р. Одеса, 2014. URL: <https://pdpu.edu.ua> (дата звернення: 20.05.2019).
5. Положення про організацію освітнього процесу Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» : затв. ректором університету від 24.09.2015 р. Одеса, 2015. URL: <https://pdpu.edu.ua> (дата звернення: 09.05.2019).
6. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 р. No 1556-VII. Дата оновлення: 22.05.2018. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>. (дата звернення: 27.05.2019).
7. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. No 2145-VIII. Дата оновлення: 19.01.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2145-19>. (дата звернення: 19.05.2019).
8. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Организация та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 6-те вид., перероб. і доп. Київ : Знання, 2008. 310 с.

Навчально-методичне видання

Проноза Інна Іванівна

Методичні рекомендації
для підготовки до практичних занять
з дисципліни «Політична психологія »
для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 052 «Політологія»